

biti pri volitvah delal zoper liberaluha in za narodnega, katoliškega kandidata; če imaš piko, da si delal za blagor ljudstva v kakem političnem društvu; če si kedaj se izustil, da so brezverske šole velika nesreča za časní in večni blagor ljudstva — s kratka: če si kedaj kaj zinił ali počel, kar nemškutarsko-liberalnemu županu, liberalnim ovaduhom in ustavoverni vladi ni po volji, nisi za nobeno cerkveno službo, bodi še tako izobražen, skoz in skoz poštenega, pobožnega vedenja, ves navdan pravega, cerkvenega duhá!

Po novih postavah bi toraj duhovnik naj zatajil naravne čuti narodnosti, bi se ne smel poganjati za konservativne politične načela, ampak bi priznavati moral vse, kar je liberalizem doseđaj ustvaril in ljudem vsilil. Kdor tega ne stori, njemu so vse cerkvene službe zaprte, ker ni „v državljanskem oziru nesponašljiv“.

Kteri blagodušen mladenič še bo pri taciñ razmerah v duhovski stan stopil? In kaj bo krščanskim srenjam pomagano z vladnimi strahopetniki, ki se ne upajo resnice povedati, ljudem nevarnosti liberalizma kazati, kterim je vladna volja več kot postave krščanstva in sv. kat. cerkve!

Postava se vtika celó v božjo službo, ker pravi: „Če se vladi doždeva, da je cerkvena naredba zastran očitne božje službe v nasprotju z javnimi oziri (öffentliche Rücksichten), jo mora prepovedati.“ To je tako neodložno, da zamore liberalna gospôska zarad najmanjših vzrokov cerkvene shode, procesije itd. prepovedati, cerkvene organe in verno ljudstvo prav občutljivo dražiti.

V tem duhu državne vsemogočnosti nad cerkvijo so osnovane vse določbe državnih, politično-cerkvenih postav, kar še pa manjka k popolnosti pruskega nasilstva, za to bode skrbela liberalna večina državnega zbora, kterej bodo menda tudi — razun grofa Hohenwarta in Hermana — slovenski liberalni poslanci pomagali. Prišel je toraj čas, o kterem smo lani toliko pisali in govorili ter Slovencem prigovarjali, da naj v sedanjí dōbi liberalne pijanosti liberalcev ne volijo. Kteri so nas poslušali, se naj tolažijo, da niso oni krivi, ako bo krščanstvo vsled liberalnih postav škodo trpelo; kteri nas pa niso slišali alj poslušali, ti so deležniki vseh krivic in vse škode, ki se kraljestvu božjemu na zemlji godi. Volitve niso igrače!

Štajerski dež. zbor.

XII. Seja 20. decemb. 1873. — Poslanec Čok s tovarši, med kterimi smo v svoje začudenje našli tudi breškega Janežiča, je stavil predlog, da naj dež. odbor v prihodnjem zasedanjí poroča in nasvetuje, kaj da se naj v deželnem redu in pri volilni postavi prenaredi zdaj, ko so direktne volitve v državni zbor resnica postale? Pravi odgovor na to bi bil: Deželni odbor nasvetuje,

da se naj odložno oporeka temu, da je eden del državnih poslancev deželnim zborom vzel bitstveno pravico, poslance pošiljati v državni zbor! S tem so zgubili deželni zbori vso politično pravico. Je mar Janežiču to prav? — Poslanec Washington je vprašal vlado, ali je vse storila, da se goveja kuga v deželi brž zatere? Deželni predsednik je brž odgovoril, in sicer tako, da zasluži po vsej pravici deželna vlada v tem oziru vso hvalo, ker je prav skrbno in odložno vse storila, kar postava predpisuje, da se kuga brž zadaši. Dvojno žalostno resnico je cesarski namestnik, žl. Kubek, pri tej priliki odkril: da je grda dobičkarija brezvestnih ljudi kugo v deželo zatrosila, in da ogerske in hrvaške oblastnije svojih dolžnosti niso splovala, ker se je živina iz okuženih okrajev z gosposkinimi potnimi listi čez mejo na sejme po Štajerskem spuščala. — V Ptuj se je kuga zavlekla po hrvaški živini, ki je prišla iz ogerske strani, ki tedaj okužena ni bila. Ker je živina ogerskih izkazov zdravja imela, se ni na meji mogla nazaj odpraviti. — V Konjice se je zatrosila po tihotapcih, ki so pri Rogaten čez mejo živino spravili ter v Konjice na sejem pripeljali. Pokazala se je ob enem na dveh krajih. Zato se je brž ves celjski okraj kot okužen proglašil, ker se ni moglo vedeti, v ktere kraje je vse prišla okužena živina. — Na dnevnem redu je bilo nadaljevanje obravnave zastran učiteljskih plač in odpravljenja učnine.

Člen VIII., ki govori o odpravljenju učnine od 1. oktobra 1874, je bil brez besedovanja sprejet. Nasproti se je pa IX. člen, po kterem bi se graškemu mestu zarad zgube na učnini tretji del stroškov za učitelje iz deželne blagajnice povračeval, s 30 proti 25 glasom odbil.

Za predlog šol. odbora, da se Gradčanom tretjina šolskih stroškov povračuje, glasoval je zmed Slovencev edini dr. Srnec, poročevalec šolskega odbora; zoper so glasovali ostali slov. poslanci, med njimi tudi Janežič, Brandstetter, Seidl in vsi konservativni Nemci. Govorniki obeh strank branili so svojo stvar s številkami; eni so dokazovali, da Gradčani premalo, drugi pa, da preveč v primeri z drugimi okraji plačujejo. Lohninger je pa dejal: Kaj boste? Gradec ima blizo 60.000 gld. stroška za učitelje, to se dobiva iz učnine; pri odpravljenju učnini hočete mestjanom na leto po 20.000 gld. povračevati; potem takem bi Gradčani za učitelje le še 40.000 gld. plačevati imeli, t. j. 4 procente, v tem ko morajo okraji ves strošek skoro sami trpeti. Baron Rast, ki rad burke vganja v dež. zboru, bi bil skoro pokopal prejšnji sklep, predlagaje, da se Gradčanom namesto tretjine povračuje četrtinka; pri glasovanju je pa predlog z enim glasom večine odbit bil.

Pri X. členu, ki nasvetuje k večjemu 10% vseh davkov za učiteljske plače, predlaga Loh-

ninger le 7°/_o, in če to ne zadostuje, naj ostane dek. blagajnica plačuje. To obvelja, predlog šol. odbora (10°/_o) pa s 30 proti 23 glasom pade. Okrajne priklade 7 procentov od vsega davka se pričnejo s začetkom leta 1874.

Slednjič predlaga poročevalec šol. odbora 2 sklepa (resoluciji): 1. da se začasnim učiteljem, ki uživajo višjo plačo, kakor jo člen IV. določuje (60—70°/_o), ta plača pusti, dokler so v tej službi; (sprejeto.)

2. da se mestnemu šolskemu fondu v Gradcu za vravnanje povišanih plač, ktere mesto učiteljem plačevati ima, od 1. maja do 30. sept. 1874 iz dek. blagajnice 2000 gld., v peterih enakih obrokih odškodnine plača — (odbito).

Potem poroča v imenu šol. odbora dr. Wretschko o predlogih zastran mestjanskih šol, pri katerih se nekatere naučne reči spremenijo, število učiteljev za enega in — plača poviša od 800 na 1000 gld., vrh tega še imajo učitelji in ravnatelji petletnih priklad vsakokrat do petega po 100 gld. več, direktorji tudi stanovanje in opravilno priklado letnih 200 gld., direktorja v Gradcu in Judenburgu pa še krajnih priklad na leto 150 gld., ki se v penziji ne vstevajo. — To vse plačuje dek. blagajnica, ker so to — tako je razložil Wretschko — deželne mestjanske šole, v tem ko III. člen prejšnje postave le govori o javnih mestjanskih šolah, ki se v smislu drž. postave od 14. maja 1869 ustanové, kakoršnja je edina dekliška šola Ferdinandej v Gradcu. Ker se poprej, ko se je besedovalo o povišanji učiteljskih plač, ta razložek ni povedal, je menda večina poslancev pri III. členu mislila na vse mestjanske šole, kar je tudi grof Platz pri tej priliki opomnil, češ, vsaj smo učiteljem na mestjanskih šolah že poprej za 100 gld. plače povišali, zdaj pa pridete z novim predlogom, da se jim povišajo za 200 gld. Vi se motite, pravi Wretschko; prej so se povišale plače pri onih mestjanskih šolah, katerih še na Štajerskem ni (razun prej omenjene dekl. šole v Gradcu), zdaj govorimo o deželnih mestj. šolah, kakoršnih imamo po mestih. — Zares čudna pomota, alj pa pretkanost.

Slednjič se potrdi več toček letnega proračuna: Za odgon potepuhov 19.000 gld., — za stanovanje žandarmov 15.000 gld., za vpregovino 8500 gld., — (Iz poročila dek. odbora povzamemo to-le: L. 1872 se je domačih in tujih potepuhov odgnalo 4716, za 844 manj od prejšnjega leta. Na Štajerskem je bilo zgrabljenih 3783, ostali so bili od drugod prignani. To je stalo 22.046 gld., od katerih spada blizo polovica na druge dežele. Znaprej bodo stroški manjši, ker so ravnateljstva železnic dovolile, da se odganja za polovico plače 3. reda. — Kar zadeva žandarmerijo, je bilo 1. julija 1873 z oficirji vred 438 mož po vsej deželi.) Dek. zbor naroča dek. odboru, da tirja od

vlade pomnoženja žandarmov proti ogerski in hrvaški meji, in da se primerno po deželi razdelé. — Za posiljence obojega spola se je dovolilo za preužitek in obleko 12.904 gld., in ker je lastnega prihodka 3527 gld., plača dežela še 9377 fl. Druge potrebe znašajo v Lankovci (za ženske) 3634 gld., v Messendorfi (za možke) 16.166 fl., in ker utegne dohodkov za 5130 gld. biti, ostane še deželnih stroškov 11.036 gld.; v Karlovi le 66 gld. Dek. zbor pritrdi predlogu finančnega odseka, da se naj pri posilnici v Messendorfi na to dela, da si bodo gospodje potepuhi, lenuhi in zapravljevci z delom več prislužili, ter se preužitni stroški deželi znižali; da naj dek. odbor dalje vse potrebno uravna, da bi se posilnice državi v skrb izročile, da slednjič za tuje posiljence toliko povračila skuša dobiti, kolikor se je v resnici za nje potrošilo. — Za požarno stražo v Gradcu se dovoli 7650 gld. proti temu, da dek. odbor dožene pogodbo z mestnim zastopom, ter prevzame mesto ta strošek. Čas bi res že bil, da neha enkrat robota dežele za mestne koristi. — Ob koncu bere deželni glavar pismo, s katerim dr. Schloffer službo deželnega odbora odloži.

XIII. Seja 20. dec. na večer. Odobri se gospodarstvo z deželnim premoženjem. Za okr. ceste I. reda, v podporo cest II. reda in spleh za cestne potrebe se dovoli za tekoče leto 188.300 fl. — Za vodne stavbe se dovoli 19.450 gld., od katerih spada za reguliranje Anize 11.250 gld. Gledé reguliranja Mure in Savine se sprejme našvet fin. odseka, da namreč dek. odbor skuša pri vladi na to delati, da že v tem zasedanji predloži načrte zastran reguliranja omenjenih rek. Dek. predsednik obljubi brž vprašati ministra ali se to že zdaj zgoditi zamore?

Zastran železnic sprejme se predlog fin. odseka, da se vladi prav živo priporoča, zastran železnic Dunaj - Novi in Knittenfeld - Zaprešič, kakor tudi kratke poteze iz Trbiža v Potablo, ki bo zvezala Rudolfovo in južno železnico z italijanskimi, in zastran solnograške železnice, brž ko mogoče predloge predložiti državnemu zboru, da se te železnice, ki deželnim koristim prav do živega segajo, delati začno. Prvosednik graške trgovinske kamore, Oberranzmayer, je popisal žalostni stan železnih fabrik (plavžarij), ki nimajo kaj opraviti; Lohninger je pa predlagal in zbor temu pritrdil, da se naj vladi naznani želja dek. zbora, naj bi se fabrikam podali določeni obrazci (normalne tipe) za izdelovanje šin, mostovnih delov, kolovratov itd. Te priprave pri železnicah so dozdam po raznih krajih jako različne, fabrikanti torej ne morejo naprej delati, dokler se stalni obrazci ne vpeljejo.

Rešijo se nekatere peticije, med katerimi so tudi one od vinorejskih društev v Ljutomeru, Mariboru, Slov. Bistrici, Lipnici in Brežicah, da se postavi učitelj izvedenec na marib. vinorejski šoli.

Ker je že 9. dec. 1873 sklenjeno, da se osnuje začasni poduk z dokazovanjem za vnanje, se odstopijo omenjene peticije dež. odboru v pretres.

Cerkvene zadeve.

Avstrijsko. Sv. Oče so zopet dva avstrijska nadškofa v kardinala povzdignili, in sicer nadškofa Solnograškega, Tarnoczy-a, in nadškofa Strigonskega (na Ogerskem) Simor-ja. Obema so svetli cesar sami baret (rudečo kapo), ki je znamenje kardinalske dostojnosti, z veliko slovesnostjo na glavo djali. Avstrija šteje sedaj 4 kardinale; memo dveh že omenjenih še nadškofa: Dunajskega in Praškega. — Kardinali stojijo v kat. cerkvi za Rimskim papežem na najvišji stopinji duhovne službe in časti. Njim edinim pripada tudi pravica, da po smrti papeževi volijo novega papeža. — Kardinalskih mest je 70; vendar so malokedaj vsa mesta napolnjena; tudi zdaj je še več mest praznih.

Naši liberalci, kterim se med „svobode“ neprenehoma iz ust cedi, so zdaj silno veseli, ko je vlada željno pričakovane „cerkvene postave“ po Bismarkovem receptu državnemu zboru predložila. (Glej prvi članek.) Kakošnji ljudski prijatelji da so naši liberalci, odkrila je nedavno graška „Tagespošta“, ki je hujskala, da — če vlada „cerkvenih postav“ ne predloži, morajo to storiti poslanci sami. Pristavila je, da so postave zoper škofe in mešnike za blagor Avstrije bolj važne in imenitne, kakor vse druge postave; tedaj tudi one za pravično vravnanje davkov, za krotenje potepinstva in javno varnost, zoper golufijo in kradež velikih in malih, visokih in nizkih tatov in golufov. Vse te postave še lahko čakajo; le z onimi se neki mudi strašansko! K.

Lavantinska škofija šteje 477 svetnih duhovnikov in 447.364 duš. Praznih je 21 kaplanij. V semenišči je 35 bogoslovcev. Redovnikov je v škofiji: 8 Minoritov, 39 Frančiškanov, 11 Kapucinov, 11 Lazaristov (sv. Vincencija), 10 usmiljenih in 26 šolskih sester. Umrlo je lansko leto 16 duhovnikov, med njimi 3 redovniki.

V Celovski škofiji je praznih 9 far, 25 kuracij in 77 kaplanij! Umrlo je lansko leto 15 duhovnikov; v semenišči je 18 bogoslovcev. Škofija šteje 509 (svetnih in redovnih) duhovnikov, 330.272 duš. Minihov je v škofiji 135, nun pa 103.

Družba Jezuitov šteje po vsem svetu 9077 udov, (nad polovico se ve da je novicev, dijakov in fratrov), v Avstriji 463. Narastla je lansko leto za 126 udov. V misijonih jih dela: 208 v Evropi, 371 v Aziji, 151 v Afriki, 667 v severni in 357 v južni Ameriki, 109 v Avstraliji; za vsem 1863.

Gospodarske stvari.

Posnetki iz gozdne postave za vojvodstvo Štajersko.

I. Oddelek.

(Dalje.)

§. 11. Pritlična nastelj, kolikor iz odpadlega listja (listje, šilovje) in iz mahovja obstaja, se sme le z lesenimi grabljami grabiti, nikakor pa ni dovoljeno tudi prst (zemljo samo) vzbrskati in grabiti. Rezje, črničje, metlikovec, bodičje in drugo tako rastlinstvo, ki kot stelja služi, se sme le tako porezati, da se drevesni, med njim stoječi nasad, ne poškoduje.

V trebežnih posekih (durchforstungsschläge) se mora napravljjanje nastelje popolnoma opustiti. Ravno tako tudi v pomlajevavnih posekih, če bi spodredba lesa pri tem v nevarnost prišla.

§. 12. Steljivo iz nasekanih vej (oklestnina, smrečje, graša), kjer je v navadi, se ima pred drugim na takih mestih klestiti ali sekati, ki so za podiranje odločeni (v trebežnih posekih, prebiravnih sekih.)

Od že podrtih dreves se more vse vejevje, od še stoječih, pa za podiranje odločenih, le spodnji dve tretjini vzeti. Drevesa za podiranje ne odločena se v posekih nikakor ne smejo klestiti. Zunaj posekov pa se sme le tretji del debelejšega vejevja vzeti.

Slabeje med debelejšimi vejicami (životne vejice, Lebenszweige) se morajo puščati.

Na drevju, ki ni odločeno, da se zdajci podere, se sme le od meseca avgusta do konca meseca marcija klestiti, vendar je to delo v najhujši zimi prepovedano, kakor tudi raba derez ali krempizarjev pri plaženju po drevju.

§. 13. Napravljjanje stelje se sme na tistem mestu k večjemu le vsako tretje leto ponavljati, nikdar pa se ne sme po tleh in po drevju ob enakem času stelja delati. Poraba mladih lesnih rastlin za steljivo je po lastnikovem razsodku dovoljena.

§. 14. Po naredbi v §§. 9—13. zadržanih določeb imajo lastniki gozdov, na ktere so služnosti naložene, opravičenim to, kar jim drv in stelje gre, po predsedšem naznanilu o pravem času nakazati in izkazane varovane prostore s priličnimi logarskimi znamenji preskrbeti. Dan in mesto nakazovanja in storjena izločitev varovanih prostorov se mora opravičenim od gozdnih lastnikov po srenjskih predstojnikih primerno oznaniti.

K poznejšim nakazbam v obsegu dotične gozdne služnosti so gozdni lastniki le takrat obvezani, če to nenadni dogodki potrebno storijo.

§. 15. Nakazovanje lesa se godi pri stoječih močnejših drevesnih deblih v njihovem zaznamovanju z odkazovavno sekuro (odkazovalom, kladvom), pri slabejših deblih in drogih po natančnem razlaganju in pokazovanju po izgledih tega,